

Hozriklk

Çanakkale Savaşları sırasında büyük başarılar göstermiş kimleri biliyorsunuz? Bunlarla ilgili bilgileri nerelerden öğrendiniz?

Metnin başlığını okuyup görselleri inceleyiniz. Metnin konusunu tahmin edip söyleyiniz. Metnin noktalama işaretlerine dikkat ederek önce sessiz sonra sesli okuyunuz.

SESSİZ OKUMA

Göz ve zihin ikilişiyile yapılan bu okuma çeşidin de seslendirme olmadığından, dudaklar kıpırdamaz. Sessiz okuma sadece göz okumasıdır. Göz seslendirilen sözcüklerden daha fazla sözcük görür. Bu yüzden sessiz okuma, sesli okumaya göre hızlıdır.

Sessiz okumada amaç, akıcı ve hızlı okumadır. Metni öğretmeninizin belirlediği bir sürede sessiz okuyunuz. Okumanızı yaparken arkadaşlarınızın dikkatini dağıtmamaya çalışınız. Okuma sürecinin ardından metindeki olaylar, sorunlar ve durum hakkında tartışınız. Ardından metin de ilginizi çeken veya anlamadığınız bölümleri söyleyiniz. Metni okurken neler hissettiğinizi açıklayınız.

MÜSTECİP ONBAŞI

İtilaf Devletleri donanmaları, Boğaz'ı ve Marmara Denizi'ni kontrol etmek istiyordu.

Nara Burnu'nda topçu bataryasının başında nöbet tutmakta olan er Müstecip, Boğaz'dan soğuk soğuk esen rüzgârdan korunmak için ceketinin düğmelerini ilikledi. Gözleri koca bir nehir gibi akıp giden Boğaz'ın sularındaydı. Bir an olsun gözlerini sulardan ayıramıyordu. Aklında da komutanın söyledikleri vardı. Ne demişti komutanı, "Nöbet tutarken gözlerinizi dört açın. Denizaltılar, Marmara'ya geçip İstanbul'u bombalamak, gemilerimizi batırmak isteyebilirler. Bu yüzden de Boğaz'dan geçerken su yüzüne çıkmak zorunda kalabilirler. İşte o anda topla, tüfekte, neyle ateş ederseniz edin. Denizaltıyı vurma'nın en kolay ve basit yolu, periskopuna ateş etmektir. Âdeta gözleri kör olan denizaltı, mutlaka yüzeye çıkmak ister. Hatta teslim bile olur."

İşte bu sözler, Müstecip'in aklından çıkmıyordu. Gece derslerinde komutanları kendilerine çeşitli denizaltıları göstermiş, onların özelliklerini en ince ayrıntısına kadar anlatmışlardı. Kısacası denizaltı, koca bir balınaya benziyordu işte.

Müstecip, derslerde hafızasına kazıdığı denizaltının şeklini hep sular da görmek istiyordu ama nöbetlerde su yüzünde martılardan başka bir şey görmemişti. Bir de arada zıplayıp oynayan yunuslardan gayrisi gözlerine ilişmemişti.

Artık akşamın da çökmeye başlamasıyla iyice üşümeye başlamıştı.

- Arkadaşlar bir an önce gelip de şu nöbeti devralsalar iyi olacak. Zira onların nöbeti başladı da geçiyor bile.

Az sonra alaca karanlıkta gölgeler belirdi. Konuşmalar duydu. "Hah işte geliyorlar herhâlde."

– Nerede kaldınız kardeşim?

– Dersten geliyoruz.

– Dersten mi?

– Evet.

– Dersler gece oluyordu.

– Bu acil bir durummuş.

– Neymiş acil olan şey?

– Kardeşim, istihbarata göre bugünlerde Boğaz'dan denizaltıların geçeceği haberi alınmış. Dersler tekrar edildi. Biliyorsun, uzun zamandır Boğaz'dan Marmara'ya geçebilen olmamıştı.

– Bunlar ne istiyorlar ki? 18 Mart'ta kendilerini yendik. Nisandan ağustos'a kadar da Yarımada'da ilerleyemediler.

– Herhâlde kış iyice bastırmadan tekrar saldırıya geçecekler.

– Geçsinler bakalım.

– Elbette ya, daha önce geçtiler de ne oldu?

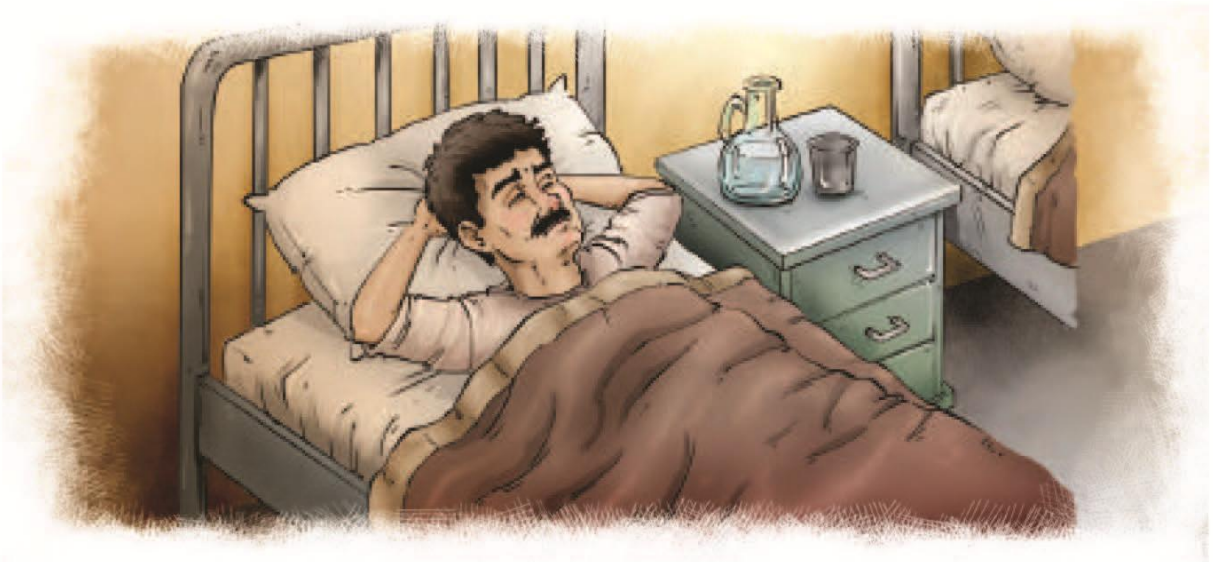
– Haydi sözü uzatmayın da nöbeti devralın.

– Peki.

Müstecip hemen koşarak koğuşuna doğru gitti. Karnını doyurdu. Yatağına yatıp hem ısınmak hem de uyumak istiyordu.

Yatağında ısınır ısınmaz uykunun o tatlı ve güzel kollarına kendini bıraktı. Bir süre sonra da güzel bir rüya gördü.

Müstecip nöbetteydi. Boğaz'ı gözlüyordu. "Denizaltıları suyun üstüne ya çıkarsa?" diye dört gözle su yüzeyini inceliyordu. O gün dalga vardı Boğaz'da. Dalga olduğu zaman zorluk çekerdi. Tabyasının başında nöbeti bitmek üzereyken aniden ileride büyük siyah bir şeyin gittikçe su yüzüne doğru yaklaştığını gördü. Heyecanlandı. Hemen topun başına geçti.

Bir yandan da bağıyordu.

– Bu denizaltı olmalı! Denizaltı! Tıpkı balina gibi.

Sonra bataryadan ayrıлып hızla sahil kıyısına doğru tüfeğini alıp koşmaya başlamıştı. Arkasından bağıyorlardı.

– O tüfekle denizaltıyı vuramazsın.

– Ben vururum.

Sahile indiğinde ise denizaltı çoktan yüzeye çıkmıştı. Şaşırmıştı. Denizaltının gövdesinde koca harflerle “Müstecip Onbaşı” yazıyordu.

Durdu. Neler oluyordu? Sonra denizaltının kapağı açılıp bir subay kendisini selamladı. Onu denizaltıya davet etti. O da hiçbir şey düşünmeden gitti. Denizaltının üstünde yürümeye başladı. Çok mutlu oldu.

Az sonra ter içinde rüyadan uyanıverdi.

– Hay Allah rüyaymış. Rüya da olsa güzeldi ama. Keşke rüyalar gerçek olsaydı, dedi hayıflanarak. Döndü tekrar uymaya başladı.

(...)

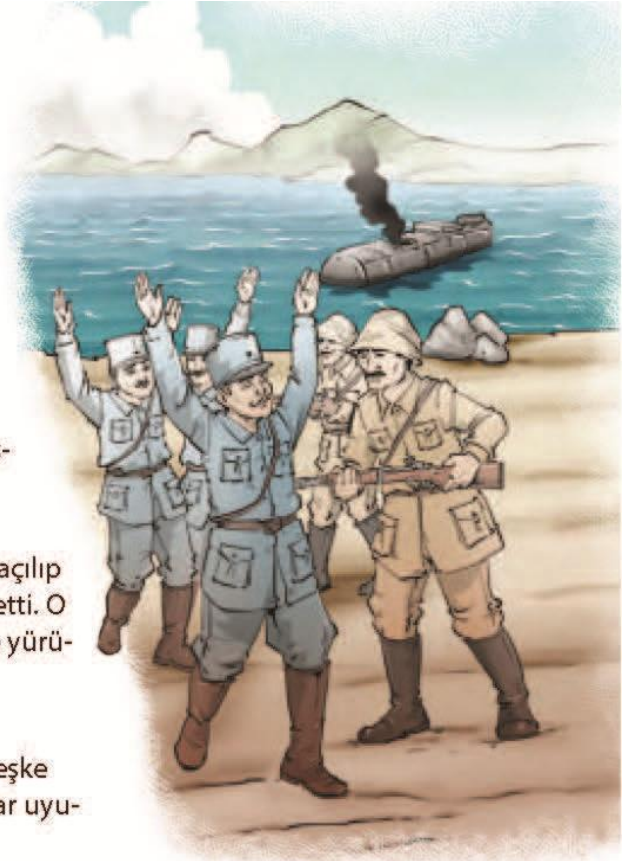
Hikâye şöyle devam eder: Müstecip ertesi gün, atıcılık dersinde hedefi on ikiden vurur. Komutanı, ona ödül olarak kendi kolundaki saati çıkarıp verir. O gün çok sevinçli olan Müstecip'i bir türlü uyku tutmaz. Bunun üzerine top nöbeti tutan arkadaşını koğuşa gönderir, onun nöbetini tutar.

Gecenin ilerleyen saatlerinde denizde bir kıpırtı olduğunu görür. Bu Fransızlara ait bir denizaltıdır. Müstecip hemen topun başına koşar ve denizaltının periskopuna nişan alır. Derin bir nefes aldıktan sonra atışını yapar, periskopu vurur. Denizaltının gözleri görevini gören periskopun vurulmasıyla Fransız askerleri hiçbir şey göremediğinden ne geri gidebilirler ne de ileri. Böylelikle tek bir torpil atamayan denizaltındaki askerler Türk askerlerine teslim olmak zorunda kalır.

Çanakkale'de Müstecip'e bu büyük başarısından dolayı onbaşı rütbesi verilir. Bu tarihten sonra da “Müstecip Onbaşı” olarak Osmanlı Donanmasında görev alır.

İsmail BİLGİN

(Kısaltılmıştır.)

Yazar Hakkında Bilgi

İsmail BİLGİN (1964 -)

Gelibolu'da doğdu. 2000'de Ömer Seyfettin Hikâye Yarışması'nda İstanbul depremini anlattığı “Ne Oluyor Dendiği Zaman” adlı hikâyesi ile birinci oldu. Daha çok yakın tarih konularını, özellikle de 1. Dünya Savaşı dönemini ele alan eserlerle çocuklarda tarih bilincinin oluşmasına katkıda bulunmak için tarihî hikâyeler ve gençlik romanları yazdı ve yazmaya devam ediyor. Eserlerinden bazıları şunlardır: Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri, Kuşçubaşı Eşref, İlk Diriliş, Ankara'nın Ateştir Yolu...

1. Etkinlik

Aşağıda, metinden alınan bazı kelimelerle bunların sözlük anlamları verilmiştir. Kelimelerin anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz. Kelimelerin başında bulunan numaraları uygun yerlere yazarak kelimelerle anlamlarını eşleştiriniz. Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanarak aşağıdaki bölüme yazınız.

1. itilaf	○	Kışla, okul, tutukevi, hastane vb. kalabalık yerlerde, içinde birçok kimsenin yattığı veya barındığı büyük oda.
2. periskop	○	Bilgi toplama, haber alma.
3. istihbarat	○	İki kara arasındaki dar deniz.
4. koğuş	○	Denizaltılarda, tanklarda, siperlerde kullanılan, gözlemcinin güvenli bir biçimde çevreyi araştırmasını sağlayan mercekli araç.
5. batarya	○	On ere kumanda eden asker, erin üstündeki ilk rütbe.
6. boğaz	○	En küçük topçu birliği.
7. onbaşı	○	Anlaşma, uyuşma, uzlaşma.

Cümlelerim

Babam askerde onbaşı imiş.

İstanbul boğazının manzarası bir harika.

Oyuncağımın bataryası bitmiş.

Eskiden insanlar koğuşlarda yatarmış.

Polis iyi bir istihbarat yapmış.

Gemilerde periskop olmalıdır.

Arkadaşlarla bir çok konuda itilaf yapıyoruz.

2. Etkinlik

Metnin konusu

○ Rüya ve gerçek

Savaşın zararları

Denizaltının özellikleri

Müstecip'in gösterdiği çaba

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Müstecip neden gözlerini, boğazın sularından ayırmıyor?
- Müstecip denizaltılar hakkındaki bilgileri nasıl öğreniyor?
- Denizaltıyı batırmanın en kolay yolu nedir?
- Müstecip denizaltının hangi özelliğini aklına kazıyor?
- Müstecip rüyasında neler görüyor?
- Müstecip uyandığında rüyası hakkında ne düşünüyor?
- Müstecip Onbaşı ve onun gibi davranan askerlerimiz olmasaydı sizce Çanakkale Zaferi'ni kazanabilir miydik? Neden?

Boğazdan her an bir düşman denizaltısı geçebilir diye gözlerini ayırmıyor.

Komutanın derslerde anlattıkları sayesinde öğreniyor.

Denizaltını batırmanın en kolay yolu periskopunu vurmaktır.

Denizaltıyı vurmanın en kolay yolunun periskopu vurmaktır olduğu.

İleride siyah bir şeyin su yüzüne çıktığını gördü ve hemen topun başına geçti.

Hay Allah rüyaymış. Rüya bile olsa güzeldi. Keşke rüyalar gerçek olsa. Dedi

Kazanamazdık.

Çünkü Çanakkale Savaşlarında canını hiçe sayarak vatanını savundular. Düşmanı yurdumuza sokmadılar.

4. Etkinlik

Okuduğunuz metni, ana hatlarıyla anlatınız. Anlatımınızın ardından metinde geçen hayali öğeleri aşağıdaki yazma alanına yazınız.

Günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz olaylar ya da durumlara gerçek; hayal gücüne dayanan, günlük hayatta gerçekleşmesi mümkün olmayan durumlara ise hayali öğeler denir. Metindeki anlatımı güçlendirmek, istenilen duyguyu vermek ya da farklı sebeplerden dolayı kimi zaman hayali öğelere başvurulabilir.

Müstecip Onbaşı Çanakkale savaşları sırasında askerde iken yaşadıklarını anlatıyor.

Kendisini vatan sevdasına o kadar adanmış ki.

Rüyasında adeta bir kahramanlık örneği yaşıyor.

HAYALİ ÖGELER

- Nöbet tutarken gözlerinizi dört açın.
- Müstecip derslerde anlatılanları hafızasına kazıdı.
- Denizaltının üstünde yürümek.

5. Etkinlik

a. "Müstecip Onbaşı" metninden alınan aşağıdaki konuşmaları okuyunuz. Konuşmalarda kullanılan noktalama işaretlerine dikkat ediniz.

- Nerede kaldınız kardeşim?
- Dersten geliyoruz.
- Dersten mi?
- Evet.

- Dersler gece oluyordu.
- Bu acil bir durummuş.
- Neymiş acil olan şey?

Nokta.cümle sonlarında kullanılır.

Yukarıdaki konuşmalarda kullanılan noktalama işaretleri konuşma çizgisi (-), nokta (.) ve soru işaretidir (?). Noktanın nerelerde kullanıldığını söyleyiniz. Diğer noktalama işaretlerinin görevleri hakkındaki aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

Soru İşareti (?)

Dilimizde soru işareti, yaygın olarak şu durumlarda kullanılır:

1. Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur:

Bugün de mi gelmeyeceksin?

2. Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur:

Müdür bey dikkatlice baktı:

— Adınız?

Soru Eki mi / mi / mu / mü'nün Yazılışı

Bu ek, kendisinden önce gelen kelimedenden ayrı yazılır ve o kelimeye bağlı olarak **mi / mi / mu / mü** olabilir: *Kaldı mı? Sen de mi geldin? Olur mu? İnsanlık öldü mü?*

Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır: *Verecek misin? Okuyor muyuz? Çocuk muyum? Gelecek miydi? Güler misin, ağlar mısın?*

Uzun Çizgi (—)

Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Buna **konuşma çizgisi** de denir.

— *Üsküdar'da gezebildin mi?*

Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgi kullanılmaz.

Annem sabah erkenden uyandı:

"Bugün işimiz çok çocuklar, haydi uyanın!" dedi.

b. Aşağıdaki paragrafta () içine uygun noktalama işaretlerini koyunuz.

Başını kaldırıp masadaki saate baktı () Saat hâlâ ikiyi gösteriyordu () Yanındaki adama dönüp:

() Saatiniz var mı (?) diye sordu.

Adam masadaki saati göstererek:

() Bunu beğenmedin mi (?) diye karşılık verdi (.)

Adamın neden sinirlendiğini anlayamamıştı:

() Bozuk olduğunu düşünüyorum (,) dedi (.)

6. Etkinlik

Okuduğunuz metinde Müstecip Onbaşı'nın rüyası anlatılmaktadır. Daha önce içinde buna benzer hayali ögeler barındıran metinler okudunuz mu? Söyleyiniz. Siz de arkadaşlarınıza gördüğünüz ilginç bir rüyanızı anlatınız. Rüyanızı ilginç bulma nedenleriniz hakkında konuşunuz. Konuşmanızı yaparken işitilebilir bir ses tonu kullanmayı ve göz teması kurmayı unutmayınız. Arkadaşlarınızı dinlerken nezaket kurallarına uyunuz. Onları, sözlerini kesmeden sabırla dinleyiniz.

7. Etkinlik

a. Törenle ilgili aşağıda verilen gazete haberini okuyunuz.

Anzaklar, 1915'te Çanakkale'de ülkemize karşı savaştılar. Birçok kayıp verdikleri Çanakkale Savaşları sonrasında Türkleri düşman değil, dost olarak görmeyi tercih ettiler. Bu nedenle her sene 25 Nisan'da, Çanakkale'nin Anzak Koyu'nda ölen askerler için bir anma töreni yapılır.

ANZAK KOYU'NDA GELENEKSEL "ŞAFAK AYINI"

Çanakkale Kara Savaşları'nın 103. yılı anma törenleri kapsamında Gelibolu Yarımadası'ndaki Anzak Koyu'nda geleneksel "Şafak Ayini" yapıldı.

Avustralyalı ve Yeni Zelandalılardan oluşan yaklaşık bin 300 kişilik grup, gece Çanakkale kent merkezinden Gelibolu Yarımadası'na geçti.

Katılımcılar, uyku tulumları ve battaniyeler içinde, tören alanına kurulan dev ekrandan Çanakkale Savaşları'na ilişkin belgesel, film, röportaj ve bazı kentlerdeki Anzak Günü törenlerini izleyerek "Şafak Ayini"nin başlamasını bekledi.

Anzak Koyu'nda saat 05.30'da alana katafalkın konulmasıyla başlayan tören bir saat sürdü.

Basından

b. İhtiyaç duyduğumuz bir konu hakkında gazete, dergi, İnternet gibi birçok kaynaktan bilgi edinebiliriz. Fakat seçtiğimiz bilgi kaynaklarının zararlı içerikler barındırmamasına dikkat etmeliyiz. Yukarıda yer alan haber, devletimizin resmi televizyon kanalı olan TRT'nin haber sitesinden alınmıştır. Bir konuda bilgi toplamak için siz hangi kaynaklardan faydalanıyorsunuz? Bu bilgi kaynaklarının güvenilir olup olmadığını nasıl anlıyorsunuz? Açıklayınız.

8. Etkinlik

Kurtuluş Savaşı sırasında milletimiz, yurdumuzu düşmanlardan korumak için canla başla mücadele etti. Yokluk ve yoksulluk içinde bağımsızlık mücadelesi veren Müstecip Onbaşı gibi birçok askerimiz, haklı oldukları bu savaşı kaybetmeyeceklerinden o kadar eminlerdi ki rüyalarında bile kazanacakları zaferleri görüyorlardı.

Kurtuluş Savaşı'nda ülkemizin özgürlüğü ve bağımsızlığı için savaşılan askerlerimizi düşününüz. Savaşta neler yaptıklarını, neler hissettiklerini düşünerek aşağıdaki yazma alanına bir yazı yazınız. Yazınızı bitirdikten sonra gözden geçirerek yazım ya da noktalama yanlışlarınızı düzeltiniz. Ardından yazınızı arkadaşlarınıza okuyunuz.

Geleceğini biliyordum!

Savaşın en kanlı günlerinden biri.

Asker, en iyi arkadaşının az ileride kanlar içinde yere düştüğünü gördü. İnsanın başını bir saniye bile siperin üzerinde tutamayacağı ateş yağmuru altındaydılar.

Asker teğmene koştu ve:

– Teğmenim. Fırlayıp arkadaşımı alıp gelebilir miyim?.. Delirdin mi? der gibi baktı teğmen...

– Gitmeye değer mi?. Arkadaşım delik deşik olmuş. Büyük olasılıkla ölmüştür bile.. Kendi hayatımı da tehlikeye atma sakın.. Asker ısrar etti ve teğmen “Peki ” dedi.. “Git o zaman..” İnanılması güç bir mucize. Asker o korkunç ateş yağmuru altında arkadaşına ulaştı. Onu sırtına aldı ve koşu koşu döndü. Birlikte siperin içine yuvarlandılar. Teğmen, kanlar içindeki askeri muayene etti.. Sonra onu sipere taşıyan arkadaşına döndü: – Sana değmez, hayatımı tehlikeye atmana değmez, demiştim. Bu zaten ölmüş.. – Değdi teğmenim, dedi asker.. – Nasıl değdi? dedi teğmen. Bu adam ölmüş görmüyor musun?.. – Gene de değdi komutanım. Çünkü yanına ulaştığımda henüz sağdı.. Onun son sözlerini duymak, dünyaya bedeldi benim için.. Ve arkadaşımın son sözlerini hıçkırarak tekrarladı: – Jim!.. Geleceğini biliyordum!.. demişti arkadaşım... Geleceğini biliyordum..

Sonraki Derse Hazırlık

Güvenilir bilgi kaynaklarından yararlanarak 30 Ağustos Zafer Bayramı'nı kutlama nedenlerimiz hakkında araştırma yapınız. Sınıfa 30 Ağustos Zafer Bayramı törenine ait çeşitli görseller getiriniz.